

ادامه باب های ثلاثی مزید

باب چهارم: باب تفاعل

وزن اولین صیغه ماضی	وزن اولین صیغه مضارع	تنها وزن مصدر	امر
تَفَاعَلَ	يَتَفَاعَلُ	تَفَاعُلْ	تَفَاعَلْ

فعلی که در این باب آمده شده باشد را مطابق جدول زیر صرف می کنیم:

صیغه	ماضی	مضارع	مصدر	امر
لِلغَائِبِ	تَشَابَهَ	يَتَشَابَهُ	تَشَابُهُ	
لِلغَائِبِينَ	تَشَابَهَا	يَتَشَابَهُانِ		
لِلغَائِبِينَ	تَشَابَهُوا	يَتَشَابَهُونَ		
لِلغَائِبَةِ	تَشَابَهَتْ	تَتَشَابَهُ		
لِلغَائِبَتَيْنِ	تَشَابَهَتَا	تَتَشَابَهُانِ		
لِلغَائِبَاتِ	تَشَابِهْنَ	يَتَشَابِهْنَ		
لِلْمُخَاطَبِ	تَشَابَهْتَ	تَتَشَابَهُ	تَشَابُهُ	
لِلْمُخَاطَبَيْنِ	تَشَابَهُتُمَا	تَتَشَابَهُانِ	تَشَابُهُا	
لِلْمُخَاطَبِينَ	تَشَابَهُتُمْ	تَتَشَابَهُونَ	تَشَابَهُوا	
لِلْمُخَاطَبَةِ	تَشَابَهْتِ	تَتَشَابِهِينَ	تَشَابُهِی	
لِلْمُخَاطَبَتَيْنِ	تَشَابَهُتُمَا	تَتَشَابَهُانِ	تَشَابُهَا	
لِلْمُخَاطَبَاتِ	تَشَابَهْتِنَّ	تَتَشَابِهْنَ	تَشَابُهِنَّ	
لِلْمُتَكَلِّمِ وَحْدَهُ	تَشَابَهْتُ	أَتَشَابَهُ		
لِلْمُتَكَلِّمِ مَعَ الْغَيْرِ	تَشَابَهْنَا	نَتَشَابَهُ		

نکته مهم (۳۸):

(۳۸) تعداد حروف زائد هر باب یعنی بنابراین این باب چه در صرف ماضی، مضارع و امر و مصدر حرف زائد دارد.

تمرین باب تفاعل

جدول زیر را تکمیل نمایید.

ردیف	صیغه	ماضی	مضارع	مصدر	امر
۱			تَتَشَابَهُنَّ		
۲		تَكَاثَرْتُ			
۳					تَوَافَقِي
۴			يَتَعَارَفُونَ		
۵	لِلغَائِبَتَيْنِ			تَعَارُضُ	
۶			يَتَصَادَفَنَّ		
۷		تَعَامَلْتُمْ			
۸					تَجَانَسْنَ
۹		تَفَاوَزَتِ			
۱۰	لِلْمَخَاطِبَةِ			تَقَابُلُ	
۱۱		تَوَازَنَتْ			
۱۲			يَتَنَاسَبَانِ		
۱۳					تَكَامَلُوا
۱۴	لِلْمَخَاطِبِينَ			تَمَارُضُ	
۱۵		تَجَاهَلْنَ			
۱۶			أَتَكَاتَبُ		
۱۷					تَبَاحَثُوا
۱۸		تَدَاخَلْنَا			
۱۹	لِلْمَخَاطِبَتَيْنِ			تَبَايُنُ	
۲۰			يَتِمَايَلْنَ		

باب پنجم: باب تفعّل

وزن اولین صیغه ماضی	وزن اولین صیغه مضارع	تنها وزن مصدر	امر
تَفَعَّلَ	يَتَفَعَّلُ	تَفَعَّلَ	تَفَعَّلْ

فعلی که در این باب آمده شده باشد را مطابق جدول زیر صرف می کنیم:

صیغه	ماضی	مضارع	مصدر	امر
لِلغَائِبِ	تَدَبَّرَ	يَتَدَبَّرُ	تَدَبَّرَ	
لِلغَائِبِينَ	تَدَبَّرَا	يَتَدَبَّرَانِ		
لِلغَائِبِينَ	تَدَبَّرُوا	يَتَدَبَّرُونَ		
لِلغَائِبَةِ	تَدَبَّرَتْ	تَتَدَبَّرُ		
لِلغَائِبَتَيْنِ	تَدَبَّرَتَا	تَتَدَبَّرَانِ		
لِلغَائِبَاتِ	تَدَبَّرْنَ	يَتَدَبَّرْنَ		
لِلْمُخَاطَبِ	تَدَبَّرْتَ	تَتَدَبَّرُ		تَدَبَّرْ
لِلْمُخَاطَبِينَ	تَدَبَّرْتُمَا	تَتَدَبَّرَانِ		تَدَبَّرَا
لِلْمُخَاطَبِينَ	تَدَبَّرْتُمْ	تَتَدَبَّرُونَ		تَدَبَّرُوا
لِلْمُخَاطَبَةِ	تَدَبَّرْتِ	تَتَدَبَّرِينَ		تَدَبَّرِي
لِلْمُخَاطَبَتَيْنِ	تَدَبَّرْتُمَا	تَتَدَبَّرَانِ		تَدَبَّرَا
لِلْمُخَاطَبَاتِ	تَدَبَّرْتُنَّ	تَتَدَبَّرْنَ		تَدَبَّرْنَ
لِلْمُتَكَلِّمِ وَحْدَهُ	تَدَبَّرْتُ	أَتَدَبَّرُ		
لِلْمُتَكَلِّمِ مَعَ الْغَيْرِ	تَدَبَّرْنَا	نَتَدَبَّرُ		

نکته مهم (۳۹) :

۳۹ تعداد حروف زائد هر باب یعنی بنابراین این باب چه در صرف ماضی، مضارع و امر و مصدر حرف زائد دارد.

تمرین باب تفعّل

جدول زیر را تکمیل نمائید.

ردیف	صیغه	ماضی	مضارع	مصدر	امر
۱	لِلغَائِبَاتِ			تَصَوُّرٌ	
۲		تَقَلَّبُوا			
۳					تَعَلَّمِ
۴			يَتَدَبَّرَانِ		
۵	لِلغَائِبَةِ			تَرْنَمُ	
۶			يَتَوَقَّفُونَ		
۷		تَكْثُرْنَ			
۸					تَوْقَعَنَّ
۹		تَنْعَمَتْ			
۱۰	لِلْمَخَاطِبَاتِ			تَزِينُ	
۱۱		تَعَقَّلْتُ			
۱۲			نَتَفَكَّرُ		
۱۳	لِلْمَخَاطِبِينَ				تَفَقَّهَهَا
۱۴	لِلْمَخَاطِبَتَيْنِ			تَبَسُّمٌ	
۱۵		تَبَلَّوْرَتَا			
۱۶	لِلغَائِبَتَيْنِ		تَتَكَبَّرَانِ		
۱۷					تَنْزَلُوا
۱۸		تَصَدَّقَ			
۱۹	لِلْمَخَاطِبَةِ			تَحَدَّثُ	
۲۰			أَتَخَلَّفُ		

باب ششم : باب افعال

وزن اولین صیغه ماضی	وزن اولین صیغه مضارع	تنها وزن مصدر	امر
اِفْتَعَلَ	يَفْتَعِلُ	اِفْتَعَلَ	اِفْتَعِلْ

فعلی که در این باب آمده شده باشد را مطابق جدول زیر صرف می کنیم:

صیغه	ماضی	مضارع	مصدر	امر
لِلْغَائِبِ	اِفْتَخَرَ	يَفْتَخِرُ	اِفْتِخَارٌ	
لِلْغَائِبِينَ	اِفْتَخَرَا	يَفْتَخِرَانِ		
لِلْغَائِبِينَ	اِفْتَخَرُوا	يَفْتَخِرُونَ		
لِلْغَائِبَةِ	اِفْتَخَرَتْ	تَفْتَخِرُ		
لِلْغَائِبَتَيْنِ	اِفْتَخَرَتَا	تَفْتَخِرَانِ		
لِلْغَائِبَاتِ	اِفْتَخَرْنَ	يَفْتَخِرْنَ		
لِلْمُخَاطَبِ	اِفْتَخَرْتَ	تَفْتَخِرُ		اِفْتَخِرْ
لِلْمُخَاطَبِينَ	اِفْتَخَرْتُمَا	تَفْتَخِرَانِ		اِفْتَخِرَا
لِلْمُخَاطَبِينَ	اِفْتَخَرْتُمْ	تَفْتَخِرُونَ		اِفْتَخِرُوا
لِلْمُخَاطَبَةِ	اِفْتَخَرْتَ	تَفْتَخِرِينَ		اِفْتَخِرِي
لِلْمُخَاطَبَتَيْنِ	اِفْتَخَرْتُمَا	تَفْتَخِرَانِ		اِفْتَخِرَا
لِلْمُخَاطَبَاتِ	اِفْتَخَرْتُنَّ	تَفْتَخِرْنَ		اِفْتَخِرْنَ
لِلْمُتَكَلِّمِ وَحْدَهُ	اِفْتَخَرْتُ	أَفْتَخِرُ		
لِلْمُتَكَلِّمِ مَعَ الْغَيْرِ	اِفْتَخَرْنَا	نَفْتَخِرُ		

نکته مهم (۴۰) :

۴۰) تعداد حروف زائد هر باب یعنی بنابراین این باب چه در صرف ماضی، مضارع و امر و مصدر حرف زائد دارد.

تمرین باب افعال

جدول زیر را تکمیل نمائید.

ردیف	صیغه	ماضی	مضارع	مصدر	امر
۱	لِلغَائِبَةِ			افتتاح	
۲		انْتَشَرْنَ			
۳					انْتَظِرْنَ
۴			يَمْتَحِنَانِ		
۵	لِلغَائِبَتَيْنِ			انتقام	
۶			تَسْتَمْعِينَ		
۷		انْتَصَرْتُمْ			
۸					اِسْتَبْهَوْا
۹		اِسْتَدْتُ			
۱۰	لِلْمَخَاطِبَاتِ			افتخار	
۱۱		اِعْتَقَدْنَ			
۱۲			تَنْتَفِدُونَ		
۱۳	لِلْمَخَاطِبِينَ				اِجْتَهِدَا
۱۴	لِلْمَخَاطِبَتَيْنِ			ارتكاب	
۱۵		اِنْتَقَدْنَا			
۱۶	لِلغَائِبَتَيْنِ		تَنْتَخِيَانِ		
۱۷					اِمْتَنِعْنَ
۱۸		اِسْتَغَلَّتَا			
۱۹	لِلْمَخَاطِبَةِ			اجتناب	
۲۰			نَفْتَضِحُ		

باب هفتم : باب افعال

وزن اولین صیغه ماضی	وزن اولین صیغه مضارع	تنها وزن مصدر	امر
انْفَعَلَ	يَنْفَعِلُ	انْفَعَال	انْفَعِلْ

فعلی که در این باب آمده شده باشد را مطابق جدول زیر صرف می کنیم:

صیغه	ماضی	مضارع	مصدر	امر
لِلغَائِبِ	انْفَجَرَ	يَنْفَجِرُ	انْفِجَار	
لِلغَائِبِينَ	انْفَجَرَا	يَنْفَجِرَانِ		
لِلغَائِبِينَ	انْفَجَرُوا	يَنْفَجِرُونَ		
لِلغَائِبَةِ	انْفَجَرَتْ	تَنْفَجِرُ		
لِلغَائِبَتَيْنِ	انْفَجَرَتَا	تَنْفَجِرَانِ		
لِلغَائِبَاتِ	انْفَجَرْنَ	يَنْفَجِرْنَ		
لِلْمُخَاطَبِ	انْفَجَرْتَ	تَنْفَجِرُ		انْفَجِرْ
لِلْمُخَاطَبِينَ	انْفَجَرْتُمَا	تَنْفَجِرَانِ		انْفَجِرَا
لِلْمُخَاطَبِينَ	انْفَجَرْتُمْ	تَنْفَجِرُونَ		انْفَجِرُوا
لِلْمُخَاطَبَةِ	انْفَجَرْتِ	تَنْفَجِرِينَ		انْفَجِرِي
لِلْمُخَاطَبَتَيْنِ	انْفَجَرْتُمَا	تَنْفَجِرَانِ		انْفَجِرَا
لِلْمُخَاطَبَاتِ	انْفَجَرْتَنَّ	تَنْفَجِرْنَ		انْفَجِرْنَ
لِلْمُتَكَلِّمِ وَحْدَهُ	انْفَجَرْتُ	أَنْفَجِرُ		
لِلْمُتَكَلِّمِ مَعَ الْغَيْرِ	انْفَجَرْنَا	نَنْفَجِرُ		

نکته مهم (۴۱) :

(۴۱) تعداد حروف زائد هر باب یعنی بنابراین این باب چه در صرف ماضی، مضارع و امر و مصدر..... حرف زائد دارد.

تمرین باب افعال

جدول زیر را تکمیل نمائید.

ردیف	صیغه	ماضی	مضارع	مصدر	امر
۱	لِلغَائِبَاتِ			اِنْبِسَاط	
۲		اِنْفَجَرْنَا			
۳					اِنْقَبَضُوا
۴			يَنْجَمِدْنَ		
۵	لِلغَائِبَةِ			اِنطَبَاق	
۶			تَنْعَقِدِينَ		
۷		اِنصَرَفْنَا			
۸					اِنهَزِمْ
۹		اِنْفَصَلَتْ			
۱۰	لِلْمَخَاطِبِينَ			اِنشراح	
۱۱		اِنْقَلَبُوا			
۱۲			تَنْسَدِدُونَ		
۱۳	لِلْمَخَاطِبِينَ				اِنْعَكَسَا
۱۴	لِلْمَخَاطِبَتَيْنِ			اِنكسار	
۱۵		اِنْفَجَرَتَا			
۱۶	لِلغَائِبَتَيْنِ		تَنْفَصِلَانِ		
۱۷					اِنشَرَحَا
۱۸		اِنْبَسَطْنَ			
۱۹	لِلْمَخَاطِبَةِ			اِنصراف	
۲۰			يَنْقَبِضُونَ		

باب هشتم : باب استعمال

وزن اولین صیغه ماضی	وزن اولین صیغه مضارع	تنها وزن مصدر	امر
اِسْتَفْعَلْ	يَسْتَفْعِلُ	اِسْتَفْعَال	اِسْتَفْعِلْ

فعلی که در این باب آمده شده باشد را مطابق جدول زیر صرف می کنیم:

صیغه	ماضی	مضارع	مصدر	امر
لِلغَائِبِ	اِسْتَخْدَمَ	يَسْتَخْدِمُ	اِسْتِخْدَام	
لِلغَائِبِينَ	اِسْتَخْدَمَا	يَسْتَخْدِمَانِ		
لِلغَائِبِينَ	اِسْتَخْدَمُوا	يَسْتَخْدِمُونَ		
لِلغَائِبَةِ	اِسْتَخْدَمَتْ	تَسْتَخْدِمُ		
لِلغَائِبَتَيْنِ	اِسْتَخْدَمَتَا	تَسْتَخْدِمَانِ		
لِلغَائِبَاتِ	اِسْتَخْدَمْنَ	تَسْتَخْدِمُونَ		
لِلْمَخَاطَبِ	اِسْتَخْدَمْتَ	تَسْتَخْدِمُ		اِسْتَخْدِمْ
لِلْمَخَاطِبِينَ	اِسْتَخْدَمْتُمَا	تَسْتَخْدِمَانِ		اِسْتَخْدِمَا
لِلْمَخَاطِبِينَ	اِسْتَخْدَمْتُمْ	تَسْتَخْدِمُونَ		اِسْتَخْدِمُوا
لِلْمَخَاطِبَةِ	اِسْتَخْدَمْتِ	تَسْتَخْدِمِينَ		اِسْتَخْدِمِي
لِلْمَخَاطِبَتَيْنِ	اِسْتَخْدَمْتُمَا	تَسْتَخْدِمَانِ		اِسْتَخْدِمَا
لِلْمَخَاطِبَاتِ	اِسْتَخْدَمْتُنَّ	تَسْتَخْدِمْنَ		اِسْتَخْدِمْنَ
لِلْمَتَكَلِّمِ وَحْدَهُ	اِسْتَخْدَمْتُ	اَسْتَخْدِمُ		
لِلْمَتَكَلِّمِ مَعَ الْغَيْرِ	اِسْتَخْدَمْنَا	نَسْتَخْدِمُ		

نکته مهم (۴۲) :

(۴۲) تعداد حروف زائد هر باب یعنی بنابراین این باب چه در صرف ماضی، مضارع و امر و مصدر..... حرف زائد دارد.

تمرین باب استفعال

جدول زیر را تکمیل نمائید.

ردیف	صیغه	ماضی	مضارع	مصدر	امر
۱	لِلغَائِبِ			استِخدام	
۲		اِسْتَقْبَلُوا			
۳					اِسْتَعْمِرُوا
۴			يَسْتَضْعِفُونَ		
۵	لِلغَائِبَةِ			استثمار	
۶			تَسْتَحْكِمُونَ		
۷		اِسْتَكْبَرْنَا			
۸					اِنْهَزِمْ
۹		اِسْتَسَلَمْتُ			
۱۰	لِلْمَخَاطِبَةِ			اِسْتِخْرَاج	
۱۱		اِسْتَمَهَلْتُ			
۱۲			تَسْتَغْفِرْنَ		
۱۳	لِلْمَخَاطِبِينَ				اِسْتَرْحِمَا
۱۴	لِلْمَخَاطِبَتَيْنِ			اِسْتِعْلَام	
۱۵		اِسْتَبَصَرْتُ			
۱۶	لِلغَائِبَتَيْنِ		تَسْتَكْبِرَانِ		
۱۷					اِسْتَخْدِمُوا
۱۸		اِسْتَخْرَجْتُ			
۱۹	لِلْمَخَاطِبَةِ			اِسْتِغْفَار	
۲۰			تَسْتَحْكِمِينَ		

کارگاه ترجمه

نکات مهم (۴۳ و ۴۴) :

۴۳) گاهی در ترجمه باب های «تفاعل» و «مفاعله» نیاز به آوردن یک حرف «با» داریم.

۴۴) نحوه ترجمه باب ها از نظر لازم و متعدی بودن

باب	لازم یا متعدی بودن
افعال، تفعیل، مفاعله و استفعال	غالباً متعدی
افعال	۱۰۰٪ لازم
افتعال و تفعّل	گاهی لازم گاهی متعدی

لغات مهم درس سوم

آسِف : متأسفم	أَقْبَلَ : روی آورد	الْبَاهِظُ : گران
الرَّخِيسُ : ارزان	الْمُحْرِقَةُ : سوزان	النَّذِيرُ : هشدار دهنده
الْأَحْذِيَّةُ : کفش	انْعَقَدَ : برگزار شد	الْبَشِيرُ : بشارت دهنده
السَّجَّادَةُ : قالیچه	الْأُسُوءَةُ : نمونه	الْوَسَامُ : نشان
اسْتَقْبَلَ : استقبال کرد	الْأَنْيَقَةُ : شیک	تَكَامَلَ : تنبلی کرد
عَلَقَ : آویخت	تَوَضَّأَ : وضو گرفت	هَيَّأَ : ساخت ، آماده کرد
اسْتَيْقَظَ : بیدار شد	الْبَائِعُ : فروشنده	الثَّمَنُ : قیمت
غَدَاً : فردا	الْمَسْرُوحِيَّةُ : نمایش نامه	ثَمَنُهُ بَاهِظٌ : قیمتش گران است
أَصْبَحَ : شد، گردید	بَائِعُ الصَّحَفِ : روزنامه فروش	حَبَّبَ : خوشایند ساخت
	مَنَحَ - : بخشید	الْمِثَالِيُّ : نمونه، الگو

یادداشت:

This image shows a full page of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a template for writing. There are no margins, text, or other markings on the page.